

Cuộc đua tay ba giành vị trí lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam sắp tới

Khi đại hội Đảng Cộng sản Việt Nam đến gần, danh sách các ứng cử viên cho các chức vụ chủ chốt ngày càng thu hẹp.



Bích chương tuyên truyền cộng sản tại Sài gòn ngày 27 tháng 4 năm 2015. Sebastian Strangio

Giờ đây là thời gian của giai đoạn cuối của cuộc chạy đua chính trị thường chiếm lĩnh những tháng trước Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng Cộng sản Việt Nam. Trong đại hội này, một Ban Chấp Hành Trung ương mới gồm 180 thành viên sẽ được bầu ra bởi 1.600 đại biểu từ khắp nước. Các cơ quan chính trị cao nhất sẽ có chủ

mới. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ 13 trong lịch sử của Đảng, dự tính sẽ diễn ra vào tháng Giêng, sẽ không bị hoãn cho dù có đại dịch.

Ai sẽ trở thành Chủ tịch nước là câu hỏi cấp bách nhất trong thời gian này. Nhiều tin đồn có thể có một sự bao gộp vĩnh viễn giữa chủ tịch nước chỉ là nghi thức và Tổng bí thư, giữ vai trò lãnh đạo cao cấp nhất của Đảng Cộng sản. Vào đầu những năm 1990, hệ thống “bốn trụ cột” được chấp nhận để bốn cơ quan chính trị hàng đầu – Tổng Bí thư, Chủ tịch nước, Thủ tướng và Chủ tịch Quốc hội – do những nhân vật khác nhau đảm nhiệm với ý tưởng là ngăn chặn sự cai trị độc tài và duy trì sự lãnh đạo dựa trên đồng thuận – cái mà Đảng gọi là “nguyên tắc tập trung dân chủ”. Nhưng vào năm 2018, quy tắc không chính thức này đã bị phá bỏ khi Nguyễn Phú Trọng, Tổng bí thư kiêm Chủ tịch nước sau cái chết của người đương nhiệm Trần Đại Quang.

Theo một số chuyên gia, đây là một hành động của Trọng để đạt được quyền lực tối đa. Những người khác cho rằng đây là một trường hợp đáng tiếc xảy ra vào lúc giữa chừng giữa các kỳ Đại hội khi cuộc cải tổ có thể gây bất ổn cho Bộ Chính trị vốn đã xó xác. Nhưng việc sáp nhập đã có ý nghĩa nào đó đối với lợi ích lâu dài của Hà Nội. Rõ ràng Việt Nam đang điều chỉnh lại chính sách đối ngoại thân cận hơn với phương Tây và các nước dân chủ, đã cải thiện đáng kể quan hệ với Hoa Kỳ, Nhật Bản và Hàn Quốc trong thập kỷ qua, đồng thời phê chuẩn một hiệp định thương mại tự do quan trọng với Liên minh châu Âu trong năm nay. Tuy nhiên, các chính phủ dân chủ không thoải mái về cách thức đối xử với người đứng đầu Đảng Cộng sản Việt Nam, nhân vật quyền lực nhất của nước.

Trong quan niệm chặt chẽ về mặt ngoại giao, người đứng đầu một đảng không đại diện cho quốc gia hay chính phủ. Vì vậy, việc các chính phủ phương Tây chào đón người đứng đầu Đảng Cộng sản trong các chuyến thăm cấp nhà nước sẽ thể hiện sự chấp nhận ngầm đối với hệ thống độc đảng chuyên chế của Việt Nam. Đó là tình huống mà chính phủ Mỹ phải đối mặt khi ông Trọng thăm Washington vào năm 2015, chuyến thăm Mỹ đầu tiên của một Tổng Bí thư Đảng. Gộp lại chức vụ Đảng trưởng và Chủ tịch nước có thể giải quyết vấn đề này. Trên thực tế, cả Lào và Trung Cộng đã hợp nhất các vị trí tương tự từ nhiều thập kỷ trước đã cho phép Tập Cận Bình kiêm luôn chủ tịch nhà nước

và tổng bí thư Đảng Cộng sản Trung Quốc, cho phép dễ dàng kiểm soát chính sách đối ngoại và liên hệ với các chính phủ phương Tây hơn.

Năm tới sẽ phải có một tổng bí thư mới cho Đảng Cộng sản, vì ông Trọng sẽ ngưng chức sau hai nhiệm kỳ. Một quyết định sẽ được đưa ra tại hội nghị Trung ương vào tháng tới, nhưng nếu không (như trước Đại hội toàn quốc lần trước vào năm 2016), nó sẽ được tranh luận tại một hội nghị trung ương khác được tổ chức chỉ vài ngày trước Đại hội đảng toàn quốc vào tháng Giêng. Trần Quốc Vượng, cánh tay phải của ông Trọng là đương kim Bí thư Ban Bí thư Trung ương, là người dẫn đầu nếu người đỡ đầu của ông ta (Trọng) chấp nhận trong những tháng tới. Nhưng thủ tướng đương nhiệm, Nguyễn Xuân Phúc, được nhiều người ưa thích để đảm nhận chức vụ tổng bí thư Đảng. Ông ta đã cải thiện năng lực của Hà Nội trong bốn năm qua và đã giành được nhiều lời tán thưởng cho việc xử lý đại dịch COVID-19, trong đó Việt Nam đã không ghi nhận trường hợp tử vong nào cho đến cuối tháng Bảy.

Một ứng viên khác cho vị trí cao nhất là bà Nguyễn Thị Kim Ngân, người phụ nữ đầu tiên giữ chức vụ chính trị lớn trong lịch sử gần đây của Việt Nam. Là Chủ tịch Quốc hội từ năm 2016, bà nắm giữ một trong bốn chức vụ chính trong hệ thống cầm quyền của Việt Nam – mặc dù một chức vụ thường được coi là kém quyền lực và có ý nghĩa nhất trong bốn chức vụ. Mặc dù bà Ngân được cho là có ý muốn tranh cử, nhưng có ý kiến cho rằng Đảng chưa sẵn sàng cho một nữ Tổng Bí thư. Thật vậy, Việt Nam kém nước láng giềng cộng sản Lào sáu năm, nơi bà Pany Yathotou được bổ nhiệm làm Chủ tịch Quốc hội Lào vào năm 2010, trở thành người phụ nữ đầu tiên tổng bí thư ở Viêng Chăn.

Tuy nhiên, không nên loại bỏ khả năng có một nữ lãnh đạo Đảng. Về mặt kỹ thuật, Ngân là người đứng thứ hai trong Bộ Chính trị, sau Trọng, và bà ấy là một trong số ít thành viên đã ngồi trong cơ quan chính trị “ưu tú” này trong hai nhiệm kỳ, đã có đủ điều kiện cho chức vụ hàng đầu của cộng đảng. Bà ấy cũng có một bản lý lịch tương đối khá. Bà là Phó Chủ tịch Quốc hội từ năm 2007 đến năm 2016, điều này khiến bà có quyền lực cực kỳ cao trong cơ quan lập pháp. Ông Trọng từng là Chủ tịch Quốc hội trước khi ông được bổ nhiệm làm tổng bí thư đảng vào năm 2011, vì vậy đã có tiền lệ cho con đường đi lên này. Bà ấy cũng được coi là một người an toàn. Bà đang được xem như một ứng cử viên Thủ tướng Chính phủ vào thời gian Quốc hội cuối cùng năm 2016. Mặc dù bà đã không nhận được chức vụ đó, nhà phân tích Carl Thayer mô tả bà là “một ngôi sao biểu diễn”, người “rất có năng lực với tư cách là một thủ tướng” và có kinh nghiệm lập pháp để thực hiện tốt vai trò Chủ tịch Quốc hội.

Điều gì đó có lợi cho Ngân (nhưng có thể không) là bà ấy hơi thiếu tính chính trị. Đã có sự không rõ ràng bà ấy ngồi ở chỗ nào trong các bộ phận của Đảng. Bà ấy có phải là một nhà hành chính như Phúc, với mục tiêu là nâng cao năng lực của chính phủ? Hay bà ấy đứng về phe tư tưởng của Trọng, bị ám ảnh bởi việc khẳng định lại “đạo đức” và nền tảng tư tưởng của Đảng? Liệu bà ấy có phải là một người theo chủ nghĩa dân tộc chống Trung Quốc, người muốn thiết lập quan hệ chặt chẽ hơn nữa với Washington để bảo vệ các lợi ích lãnh thổ của Việt Nam ở Biển Đông khỏi âm mưu bành trướng của Bắc Kinh? Hay là bà ấy đứng về phía thực dụng trong cuộc tranh luận khi muốn duy trì mối quan hệ chặt chẽ giữa các bên với Bắc Kinh và tạo ra sự cân bằng giữa các siêu cường?

Cho rằng với cương vị Chủ tịch Quốc hội, bà Ngân không có nhiều cơ hội để thể hiện bản lĩnh của mình. Một trong số ít chuyến thăm của bà ra nước ngoài là đến Trung Quốc vào

năm ngoái, nhưng việc này đã không nói lên cảm xúc thực sự của bà về chính sách đối ngoại – mặc dù bà có vẻ là một người theo chủ nghĩa dân tộc chống Trung Quốc ít hơn những người khác trong Đảng. Với tư cách là người đứng đầu cơ quan lập pháp, bà ấy cũng có ít lựa chọn để bà công khai lên tiếng nói đến các tranh luận về chính sách. Điều đó nói rằng, bà ấy là một trong những người đề xuất dự luật SEZ (luật đặc khu) đã bị hủy bỏ bất ngờ vào năm 2018 sau khi có những cuộc biểu tình bùng khai lớn nhất trong thời đại. Đây là một sự bối rối lớn trong Đảng, và ông Trọng được cho là đã nghi ngờ về dự luật.

Nhưng vì bà không được xem là có tư tưởng đảng trong bối cảnh Đảng có nhiều khuynh hướng khác nhau, bà sẽ trở thành một ứng cử viên lý tưởng nếu tại Đại hội, sự cân bằng lợi ích được coi là cách tốt nhất. Và, ở tuổi 66, bây giờ có một cách để bà ấy tiếp tục ở lại vào tuổi nghỉ hưu. Gần đây đã có quyết định rằng các giới hạn về tuổi, thường có nghĩa là các quan chức phải từ chức Bộ Chính trị và các chức vụ cấp cao khi họ đến tuổi 65, sẽ được miễn cho chức vụ tổng bí thư tại Đại hội toàn quốc sắp tới. Điều đó có nghĩa là Phúc và Ngân, đều 66 tuổi và cánh tay phải của Trọng, Vượng, 67 tuổi, đủ điều kiện cho vị trí này. Tuy nhiên, có những đề xuất rằng giới hạn độ tuổi cũng có thể được miễn đối với các chức vụ khác, nhưng có vẻ như khó xảy ra. Nhưng Phúc và Ngân có thể được phép tiếp tục ở vị trí hiện tại của họ, vì họ mới chỉ phục vụ một nhiệm kỳ và còn đang ở trong Bộ Chính trị tại Đại hội – và, nếu quy tắc này bị loại bỏ hoàn toàn, có thể bà ấy sẽ làm Chủ tịch nước.

Tuy nhiên, điều đó khó xảy ra, và đối với hầu hết các chuyên gia, Ngân đứng sau Phúc và Vượng trong cuộc tranh đua. Điều này ít xảy ra hơn vì bà là phụ nữ, mặc dù điều đó có thể quan trọng đối với một số người, nhưng vì bà thiếu kinh nghiệm hành chính và chính sách đối ngoại như Phúc và sự hỗ trợ của Vượng từ một người đỡ đầu đặc lực. Việc bà ấy là người miền Nam và chức vụ Tổng bí thư hầu như luôn thuộc về người miền bắc (như Vượng), cũng có tác dụng bất lợi cho bà ấy. Phúc, người miền Trung Việt Nam, ít gây tranh cãi hơn. Dự đoán của riêng tôi (và đó chỉ là phỏng đoán đã được thông báo) là Vượng sẽ nhận chức vụ Đảng trưởng nếu hệ thống “tứ trụ” trở lại, nhưng Phúc sẽ nhận được cái gật đầu nếu có sự kết hợp vĩnh viễn giữa chủ tịch đảng và người đứng đầu nhà nước, một phần vì ông ta có kinh nghiệm hơn Vượng trên chính trường quốc tế. Tuy nhiên, nếu Ngân không được chức vụ Đảng trưởng, bà ấy sẽ nghỉ hưu từ Bộ Chính trị vào năm tới. Thật vậy, trong số ba ứng viên chính, hai người không được chọn sẽ nghỉ hưu. Và nếu Ngân đi tiếp, thì câu hỏi đặt ra là ai sẽ đảm nhận vị trí Chủ tịch Quốc hội. Một số chuyên gia cho rằng có thể một phụ nữ khác để thực hiện cam kết rõ ràng của Đảng về sự bình đẳng hơn. Lê Hồng Hiệp, thành viên của Viện ISEAS – Yusof Ishak, viết vào tháng 5, người kế nhiệm bà có thể sẽ là Trương Thị Mai, Trưởng Ban Dân vận của Đảng, hoặc Phạm Minh Chính, Trưởng Ban Tổ chức và Cán bộ của Đảng. Ông nói thêm, nếu đảng muốn duy trì một đại diện nữ ở vị trí top 4, bà Mai sẽ nhận được đồng ý. Nếu kinh nghiệm vượt qua giới tính, thì Chính có cơ hội hơn.

TÁC GIẢ: David Hutt

David Hutt là chuyên mục Đông Nam Á của The Diplomat từ năm 2016, viết hàng tuần về chính trị Đông Nam Á.

TV tóm lược.

<https://thediplomat.com/2020/09/three-horse-race-for-vietnams-next-communist-party-chief/>

(*) Ý KIẾN CỦA NGƯỜI DỊCH:

Đây chỉ là những hành động nội bộ của đảng độc tài cộng sản tại Việt Nam, nó chẳng liên quan lợi ích gì đến nhân dân Việt Nam đang bị đàn áp, khủng bố, không có một quyền tự do và quyền tự quyết nào cho đất nước của mình. TV.